MAPA KRAJOZNAWCZO-SAMOCHODOWA

Skala 1:500 000

WYDANIE PIĄTE

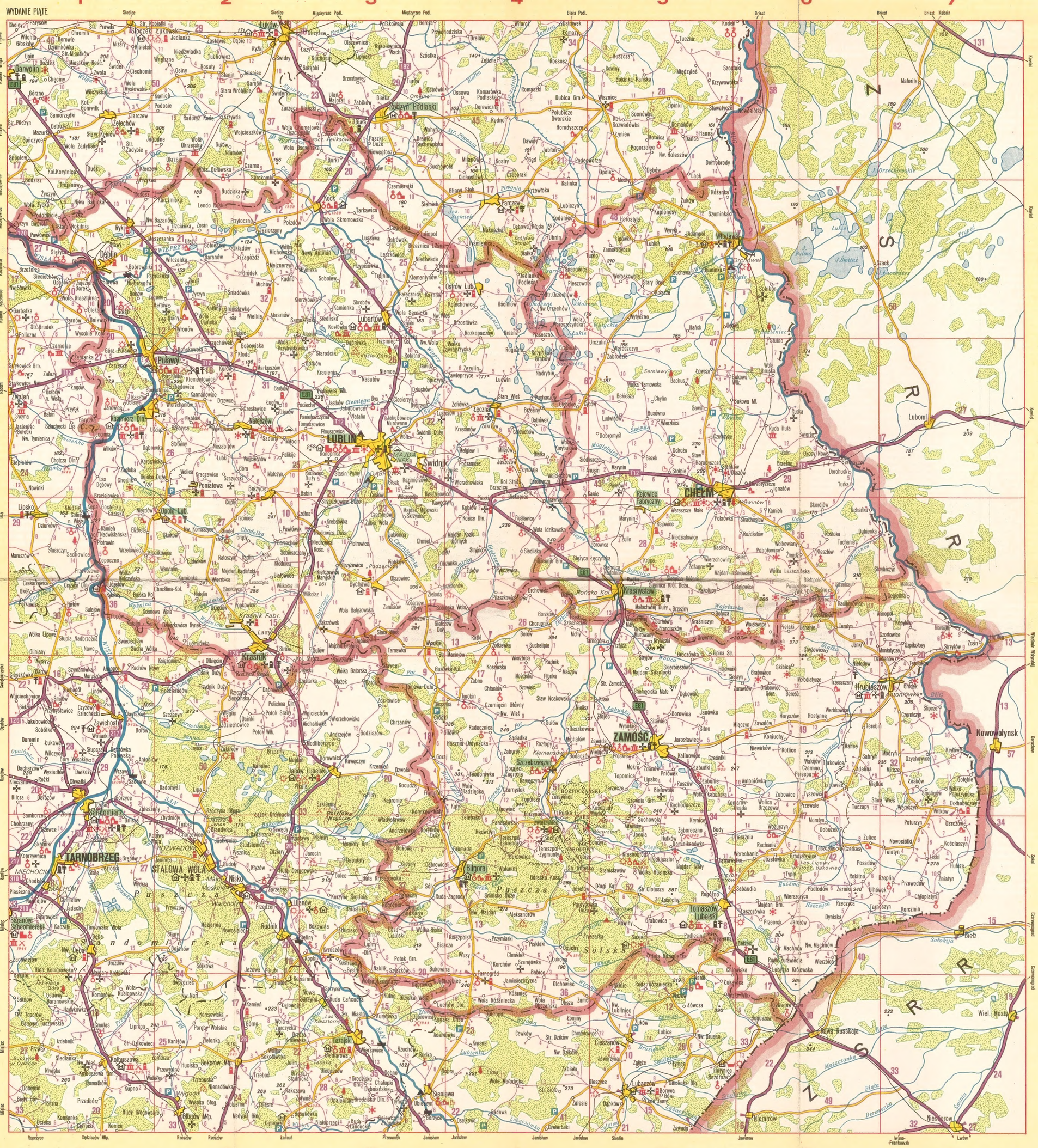

WOJEWÓDZTWA:

CHEŁMSKIE
LUBELSKIE
ZAMOJSKIE

Granice państw State frontiers	Границы государств Staatsgrenzen
Granice województw Voivodeship boundaries	Границы воеводств Grenzen der Wojewodschaften
Drogi główne Main roads	Главные дороги Hauptstrassen
Drogi drugorzędne Secondary roads	Второстепенные дороги Nebenstrassen
Drogi inne Other roads	Прочие дороги Andere Strassen
Odległości w kilometrach Distances in kilometres	Расстояния в километрах Entfernungen in Kilometern
Międzynarodowe numery dróg Numbering of international roads	Международные номера дорог Numerierung der internationalen Strassen
Krajowe numery dróg Numbering of domestic roads	Национальные номера дорог Landes Strassennumerierung
Koleje Railways	Железные дороги Eisenbahnen
Koleje wąskotorowe Narrow-gauge railways	Узкоколейные железные дороги Schmalspurbahnen
Promy Ferries	Паромы Fähren
Hotele Hotels	Гостиницы Hotels
Motele Motels	Мотели Motels
Campingi Campings	Кемпинги Campingplätze
Uzdrowiska Health resorts	Курорты Kurorte
Ośrodki wczasowe, letniskowe Holiday centers, summer resorts	Центры отдыха, дачи Erholungs-und Ferienzentren
Zamki Castles	Замки Schlösser
Zabytkowe kościoły i klasztory Historical churches and monasteries	Старинные костелы и монастыри Historische Kirchen und Klöster
Zabytkowe cerkwie Historical Orthodox churches	Старинные церкви Historische orthodoxe Kirchen
Inne zabytki architektury Other relics of architecture	Прочие архитектурные памятники старины Andere historische Baudenkmäler
Ruiny Ruins	Развалины Ruinen
Muzea Museums	Музеи Museen
Grodziska, wykopaliska Old ramparts, archaeological excavations	Городища, археологические раскопки Ringwälle, archäologische Ausgrabungen
Pola bitew Battlefields	Поля битв Schlachtfelder
Miejsca martyrologii Martyrdom sites	Места мартирологии Martyriumsstätten
Rezerwaty przyrody Nature reservations	Заповедники природы Naturschutzgebiete
Granice parków narodowych National parks boundaries	Границы национальных парков Grenzen der Nationalparks
Lasy Forests	Леса Wälder
Miejsca godne zwiedzenia Places worth visiting	Интересные местности Sehenswerte Orte
Stacje benzynowe Filling stations	Бензозаправочные станции Tankstellen
Stacje benzynowe czynne całą dobę Filling stations of permanent work	Бензозаправочные станции действующие непрерывно Tankstellen, ständig geöffnet
Stacje obsługi samochodów Service-stations	Станции обслуживания автомашин Autoreparaturwerkstätten
Parkingi Parking areas	Стоянки автомашин Parkplätze
Miasta wojewódzkie Seats of voivodeships	Воеводские города Hauptstädte der Wojewodschaften

Redaktor Barbara Krysiak

Red. techn. Jolanta Paszkowska

Projekt okładki: W. Szul-Grzybowska

PAŃSTWOWE PRZEDSIĘBIORSTWO WYDAWNICTW KARTOGRAFICZNYCH
WARSZAWA 1980

Druk PPWK W-wa Solec 18. Zam. 1184/65/B/80–24.VIII.79–30 210 egz. Zam. 2016/74/B/80–9.I.80–20 210 egz.–X–40 130–O–81

Opracowanie Państwowego Przedsiębiorstwa Wydawnictw Kartograficznych - Warszawa

KRAJOZNAWCZO SAMOCHODOWA

MAPA

1:500 000

WOJEWÓDZTWA CHEŁMSKIE LUBELSKIE ZAMOJSKIE

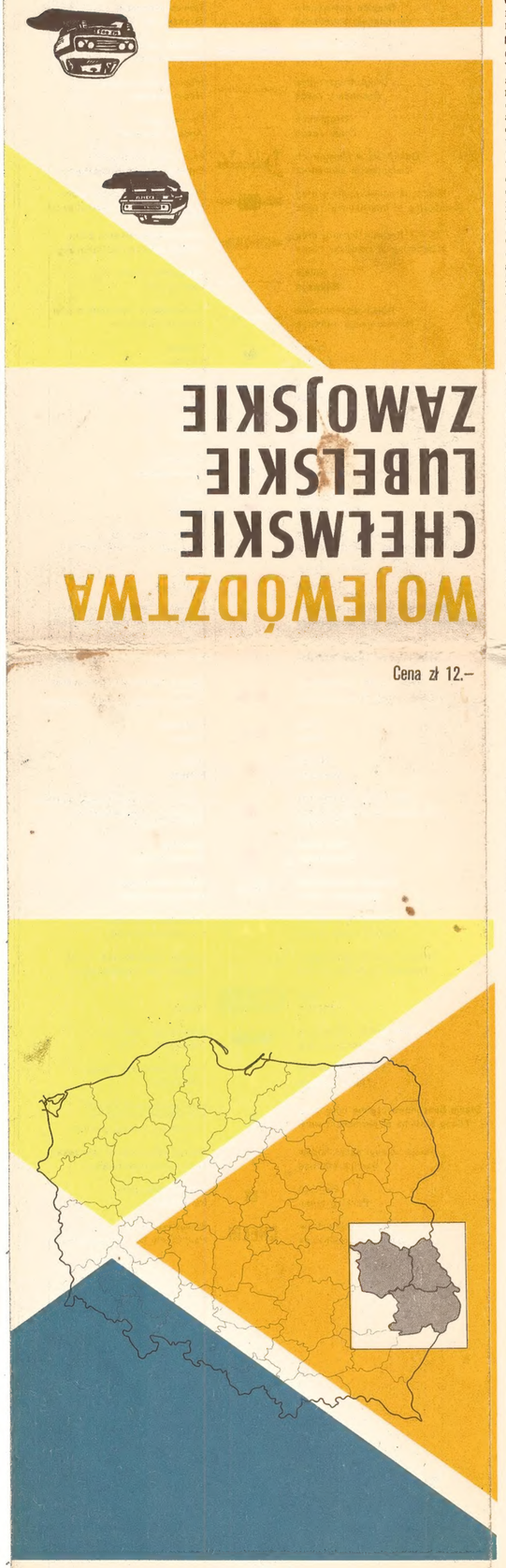

Cena zł 12.–

PAŃSTWOWE PRZEDSIĘBIORSTWO WYDAWNICTW KARTOGRAFICZNYCH
WARSZAWA 1980

Województwa chełmskie, lubelskie i zamojskie

Województwo chełmskie — powierzchnia 3,9 tys. km², ludność 228,0 tys. Liczba miast 4, liczba gmin 25. Gęstość zaludnienia 59 mieszkańców na 1 km². Miasto wojewódzkie Chełm.

Województwo lubelskie — powierzchnia 6,8 tys. km², ludność 915,0 tys. Liczba miast 16, liczba gmin 62. Gęstość zaludnienia 135 mieszkańców na 1 km². Miasto wojewódzkie Lublin.

Województwo zamojskie — powierzchnia 7,0 tys. km², ludność 471,0 tys. Liczba miast 5, liczba gmin 47. Gęstość zaludnienia 67 mieszkańców na 1 km². Miasto wojewódzkie Zamość.

Miejsca godne zwiedzenia

BEŁŻEC F5,6. Wieś w woj. zamojskim. W 1941 r. hitlerowcy założyli tu obóz zagłady, w którym zginęło około 600 000 osób. Na wiosnę 1943 r. hitlerowcy dla zatarcia śladów zbrodni zlikwidowali obóz. Na miejscu dawnego obozu zagłady wzniesiono po wojnie pomnik. Godną zwiedzenia jest drewniana cerkiew grecko-katolicka z 1756 r.

BIŁGORAJ F4. Miasto w woj. zamojskim, 19,1 tys. mieszkańców. Założone w 1578 r. przez Adama Gorajskiego. W latach 1578—1668 istniał tu zbór kalwiński. Późniejszymi właścicielami miasta byli Marcin Szczuka, następnie Potoccy. Od XVII w. słynne z wyrobu sit. W latach 1867—1975 było siedzibą powiatu. W 1939 r. miasto uległo poważnemu zniszczeniu na skutek bombardowań. W okresie okupacji hitlerowskiej było terenem wzmożonej działalności partyzanckiej. Hitlerowcy dokonali tutaj szeregu masowych egzekucji, a w 1944 r. utworzyli obóz pracy dla ludności wysiedlonej. Obecnie rozwinięty jest przemysł włókienniczy, spożywczy i drzewny.
Godne zwiedzenia są: kościół z 1 poł. XVIII w., kilkakrotnie odbudowywany i kościół św. Jerzego z lat 1790—93 (początkowo cerkiew); domy drewniane z końca XVIII w. i z poł. XIX w.; pomnik poety Ignacego Krasickiego przeniesiony z Rożnówki w 1820 r. Muzeum Ziemi Biłgorajskiej.

CHEŁM CD5. Miasto wojewódzkie od 28.V.1975 r., 49,5 tys. mieszkańców. Węzeł komunikacji autobusowej. Stare grodzisko książęce. Prawa miejskie uzyskał w 1 poł. XIII w. Prawo magdeburskie z 1392 r. nie wpłynęło na rozwój miasta ponieważ szlak handlowy znad Morza Czarnego odsunął się od Chełma. Z końcem XVI w. rozwijało się rzemiosło, eksplotowano już pobliskie złoża kredowe. Do intensywnego rozwoju miasta przyczyniło się przeprowadzenie w XIX w. linii kolejowej Chełm — Lublin oraz utworzenie powiatu. Podczas powstania kościuszkowskiego krwawa bitwa pod miastem w 1794 r.
W czasie okupacji na terenie miasta istniały 2 obozy hitlerowskie przeznaczone głównie dla jeńców radzieckich — Borek i Okszów. Zlikwidowano je dopiero latem 1944 r. Zamordowano w nich około 90 000 więźniów różnych narodowości. Chełm był pierwszym miastem na ziemiach polskich wyzwolonym spod władzy niemieckiej i siedzibą Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, który 22 lipca 1944 r. ogłosił Manifest.
Obecnie miasto jest ważnym ośrodkiem przemysłowym. Istnieją nowoczesne cementownie, wykorzystujące bogate pokłady kredy, fabryka obuwia, huta szkła, rozwinięty jest przemysł spożywczy.
Zabytki: kościół popijarski z poł. XVII w., późnobarokowy, projektu Pawła Fontany (zabytek grupy 0) należący do ciekawej grupy kościołów w tym stylu, obok budynki klasztorne; kościół Bazylianów, dawna katedra obrządku grecko-katolickiego z 1 poł. XVIII w. w stylu późnobarokowym, przy kościele zabudowania klasztorne z dawną bramą wjazdową; kościół i klasztor Reformatów z 1 poł. XVIII w. w stylu barokowym. Muzeum Okręgowe w zabudowaniach popijarskich (sztuka, numizmatyka, archeologia, etnografia, przyroda). Muzeum PKWN w starej drukarni „Zwierciadło", w której drukowano pierwsze egzemplarze manifestu. Podziemia kredowe pod Starym Miastem.

KAZIMIERZ DOLNY C1,2. Miasto w woj. lubelskim, 4,1 tys. mieszkańców. Ślady osadnictwa wskazują na istnienie miasta już w XI w. W roku 1325 miało już obecną nazwę. Właściwy rozwój Kazimierza Dolnego związany jest z panowaniem króla Kazimierza Wielkiego, który nadał miastu prawa miejskie, zbudował zamek i rozbudował miasto. Rozwojowi miasta sprzyjało także jego położenie na skrzyżowaniu średniowiecznych traktów handlowych. Do 1795 r. miasto stanowiło ośrodek starostwa grodowego. Kilkadziesiąt spichlerzy, jakie zbudowano nad Wisłą świadczy o ożywionym handlu zbożem. Niektóre ze spichlerzy zachowały się do naszych czasów, a w jednym z nich mieści się obecnie dom wycieczkowy PTTK. Upadek miasta nastąpił w poł. XVII w. na skutek wojen szwedzkich. Po rozbiorach położenie Kazimierza Dolnego było jeszcze gorsze, a w 1868 r. przekształcony został na gminę (prawa miejskie przywrócono dopiero w okresie międzywojennym). Ponowny rozwój dopiero w 2 poł. XIX w. kiedy to rozwinął się handel zbożem i garbarstwo. Od początku XX w. zaczął się rozwijać w Kazimierzu Dolnym ruch letniskowy i turystyczny. Obecnie rozbudował się jako ośrodek turystyczno-wypoczynkowy, jest najliczniej odwiedzanym miastem na Lubelszczyźnie.

Zabytki: kościół kolegiacki św. Tomasza, wg B. Morando, najwspanialszy renesansowy kościół w Polsce z lat 1586—98, dokończony w latach 1618—30 (dekoracje sklepień), w typie bazyliki, z bocznymi kaplicami o pięknej dekoracji, przebudowany w XIX w. w stylu klasycystycznym. Przy kościele barokowa dzwonnica w XVIII w. i dziekania zw. Infułatką; zabytkowa cerkiew o dekoracji późnorenesansowej z 1 poł. XVII w.; zabytkowa synagoga z 1 poł. XVII w. (obecnie biblioteka i dom wycieczkowy PTTK); pałac Zamojskich zbudowany w latach 1581—86, przebudowany w poł. XVIII w. w stylu barokowym, zamieniony w XIX w. na koszary i biura; gmach Akademii zbudowany w czworobok w latach 1639—48 w stylu barokowym, przebudowany, zabytkowy barokowy gmach dawnego wydziału teologii z około 1648 r., częściowo przebudowany około 1816 r.; barokowy ratusz z 1 poł. XVII w. kilkakrotnie przebudowany, częściowo rekonstruowany w 1937—38 r.; przy rynku ratusz z XVI w., szereg bogato ozdobionych, renesansowych kamienic z podcieniami, które obecnie zostały poddane pracom konserwacyjnym ze względu na wysoką wartość zabytkową. W jednej z części gmachu dawnej Akademii Zamojskich mieści się filia Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Zamość posiada szkolny ogród botaniczny i zoologiczny założony w 1921 r. Istniejące Muzeum Okręgowe reprezentuje: archeologię, etnografię, przyrodę, dzieje Zamościa.

ZWIERZYNIEC F4. Wieś położona w bardzo urozmaiconej części Roztocza, posiada doskonałe warunki letniskowe. Osada powstała pod koniec XVI w. na terenie rezerwatu zwierzęcego utworzonego przez Zamojskich. W okresie drugiej wojny światowej hitlerowcy utworzyli tu obóz pracy przymusowej oraz obóz przejściowy dla przesiedleńców Zamojszczyzny.
Zabytki: barokowy kościół z 1 poł. XVIII w. z fragmentami polichromii wykonanej w XVIII w. przez malarza Łukasza Smuglewicza; klasycystyczny budynek byłego zarządu ordynacji z 1 poł. XIX w., obecnie Technikum Przemysłu Leśnego.

Roztoczański Park Narodowy

Roztoczański Park Narodowy EF4,5 — pow. 480 065 ha. Park utworzony w 1974 r. Obejmuje zalesioną wschodnią część Roztocza Środkowego o bardzo urozmaiconej rzeźbie. Wzniesienia pocięte suchymi dolinami, w okolicy Zwierzyńca, Obroczy i Soch wysokie pagóry wydmowe porośnięte borem sosnowym. Drzewostan tworzą: jodły, świerki, buki, sosny, dęby, graby i lipy. W runie występują liczne rośliny typu górskiego, spotyka się tu wiele reliktowej roślinności z holocenu. Świat zwierzęcy reprezentują: wydra, gronostaj, wąż Eskulapa, koziróg dębosz, nadobnica alpejska, orlik, czarny bocian, gołąb siniak, głuszec i kruk.

Opracowała WANDA KOZIOROWSKA

Miasto wraz z okolicą należy do najbardziej malowniczych zakątków w Polsce. Piękne położenie miasta na brzegu Wisły i urok zabytków przyciągają malarzy i turystów z całej Polski.
Zabytki: późnogotycki kościół z poł. XIV w., przebudowany w 2 poł. XVI w. z dodaniem dekoracji późnorenesansowych. W kościele kaplice: Górskich z 1 poł. XVII w. w stylu późnorenesansowym, kaplica królewska z poł. XVII w. w stylu wczesnobarokowym z wystrojem późnorenesansowym i barokowym; Borkowskich zbudowana w 1615 r. z fundacji córki Jana Kochanowskiego; barokowy klasztor ufundowany przez Firlejów w 1626 r. oraz kościół Reformatów z 2 poł. XVI w., przebudowany w latach 1762—71; kościół św. Anny z poł. XVII w. o dekoracji późnorenesansowej; zabytkowy budynek klasztorny z lat 1639—88; szpitalny z 1635 r. przebudowany w XX w.; zabytkowe kamienice należące do rodu Przybyłów z fasadami o dekoracji późnorenesansowej; kamienica Gdańska z przełomu XVII/XVIII w. z fasadą późnobarokową, całkowicie zrekonstruowana; kamienica Górskich o dekoracji późnorenesansowej z 1607 r., częściowo przebudowana; kamienica Celejowska z fasadą o bogatej dekoracji z 1578 r., w której mieści się muzeum regionalne (sztuka, etnografia); kamienica Biała z poł. XVIII w. w stylu późnorenesansowym, przebudowana; spichlerze murowane, późnorenesansowe z 1 poł. XVII w., przebudowane, częściowo rekonstruowane; ruiny gotyckiego zamku królewskiego.

KRASNYSTAW D5. Miasto w woj. chełmskim, 15,9 tys. mieszkańców. Położone nad Wieprzem przy ujściu rzeki Żółkiewki. Założone w XIV w. Prawa miejskie uzyskało w 1394 r. z nadania Władysława Jagiełły. Do rozwoju miasta w XV i XVI w. przyczynił się szlak handlowy biegnący ze Lwowa do Lublina, co miało wpływ na rozwój rzemiosła i handlu. Od XV w. był siedzibą starostwa grodowego. W 1525 r. Krasnystaw otrzymał prawo składu na sól i miód. W 1524 r. Zygmunt I Stary nadał przywilej „warzenia piwa i wolnego nim szynkowania". Lustracje miasta z XVIII w. notują jeszcze 4 browary. Od 1540 r. do 1826 r. był siedzibą biskupstwa chełmskiego. Największy rozwój miasta nastąpił w okresie gdy starostą był kanclerz i hetman koronny Jan Zamoyski. W XVII w. na skutek wojen miasto uległo zniszczeniu, z którego dźwignęło się dopiero w końcu XVIII w. Od XIX w. było siedzibą powiatu. W czasie ostatniej wojny miasto wiele nie ucierpiało. Wyzwolone zostało 25.VII.1944 r. W okresie powojennym w Krasnymstawie wybudowano sieć kanalizacyjną, urządzenia komunalne, powstały nowoczesne zakłady przemysłowe: zakłady ceramiczne, cukrownia.
Zabytki: kolegium i kościół pojezuicki z lat 1695—1717 w stylu późnobarokowym. Do zespołu tego należy pałacyk biskupi z wmurowaną częścią portalu drzwiowego, przeniesionego z zamku murowanego, który zbudował Kazimierz Wielki. Ruiny zamku rozebrano w XIX w. Wikariat i seminarium z XVIII w., pozostałość kościoła gotyckiego z XV w. Szereg zabytkowych kamieniczek z przełomu XVIII i XIX w. Klasycystyczny kościół i klasztor Augustianów z lat 1824—39. Muzeum regionalne. Miasto znane jest z obchodzonych tu corocznie we wrześniu dożynek chmielowych tzw. „Krasnostawskich Chmielaków".

KRAŚNIK DE2. Miasto w woj. lubelskim 30,0 tys. mieszkańców. Dzięki położeniu na skrzyżowaniu szlaków handlowych Kraśnik już w XIII w. był dla tego rejonu ważną osadą targową. W XIV w. miasto należało do rodziny Gorajskich, w XV w. było własnością Tęczyńskich, a w końcu XVI w. przeszło na własność rodziny Zamojskich. Rozwój miasta na przełomie XVI i XVII w. zahamował najazd szwedzki. Ponownie zostało spalone w 1877 r. W 1916 r. oddano do użytku linię kolejową Lublin—Rozwadów, co wpłynęło na rozwój miasta. W okresie okupacji miasto poniosło duże straty w ludziach. Eksterminacji uległa ludność żydowska w ośrodkach zagłady w Bełżcu i na Majdanku. Obecnie rozwinięty jest przemysł metalowy (w przyłączonym administracyjnie Kraśniku Fabrycznym), materiałów budowlanych oraz spożywczy.
Zabytki: kościół parafialny z XV w., zabudowania klasztorne z XV—XVI w., dwie synagogi z XVII i XVIII w. oraz kościół szpitalny z XVIII w.

LUBLIN C3. Miasto wojewódzkie, 290,0 tys. mieszkańców.
Pierwsze wzmianki o istnieniu Lublina pochodzą z XII w., był wówczas ważnym grodem obronnym. W 1317 r. otrzymuje przywilej lokacyjny i prawo magdeburskie. Po napadzie Tata.ów w 1341 r. Kazimierz Wielki otacza miasto murami obronnymi i buduje murowany zamek. Nadane miastu przywileje (1383 r. przywilej handlu z Litwą, a w 1392 r. prawo składu) przyczyniły się do szybkiego rozwoju Lublina, a znaczenie jego wzrosło z chwilą utworzenia w 1474 r. województwa lubelskiego. Największy rozwój miasta przypada na wiek XV i XVI, budowle są już murowane, istnieją wodociągi, drukarnie, warsztaty tkackie i szlifiernie. Najazdy szwedzkie w XVII i rozbiory w XVIII w. powodują upadek miasta. Pewne ożywienie gospodarcze występuje dopiero w czasie Królestwa Kongresowego. Buduje się nowe arterie komunikacyjne oraz budynki użyteczności publicznej. Budowa linii kolejowej w 1877 r. stworzyła większe możliwości rozwoju przemysłu. Okres międzywojenny nie przynosi żadnych zmian. W czasie okupacji, w 1941 r. hitlerowcy utworzyli w Lublinie — na Majdanku (270 ha pow.) obóz zagłady, który początkowo był także obozem radzieckich jeńców wojennych, później jednym z najokrutniejszych obozów koncentracyjnych. Zginęło tu pół miliona więźniów narodowości polskiej i przywożonych z całej Europy 26 narodowości. Obóz wyzwolono 22.VII.1944 r. Obecnie na terenie obozu znajduje się muzeum państwowe. Część obiektów obozowych zachowana została w pierwotnym stanie. W samym Lublinie istniały dwa podobozy: przy ul. Lipowej i przy ul. Fabrycznej, a w zamku lubelskim hitlerowcy utworzyli więzienie znane z okrutnego traktowania więźniów, przez które przeszło około 400 000 osób. W dniach 23 i 24 lipca Armia Radziecka stoczyła ciężkie walki o wyzwolenie miasta.
Obecnie Lublin stał się dużym ośrodkiem przemysłowym i naukowym. Powstała fabryka samochodów ciężarowych, fabryka maszyn rolniczych, rozwinął się przemysł: elektrotechniczny, odzieżowy, gorzelniany oraz powstały duże zakłady młynarskie, nowoczesna mleczarnia i zakład ekstrakcji chmielu. Posiada kilka wyższych uczelni (Uniwersytet M. Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Politechnika Lubelska, Akademia Medyczna i Akademia Rolnicza) i liczne szkoły średnie, muzea, kilka teatrów oraz obiekty sportowe.
Najważniejsze zabytki: zamek gotycki zbudowany przez Kazimierza Wielkiego, przebudowany (obecnie Muzeum Okręgowe z działami: malarstwo, rzemiosła artystyczne, archeologia, etnografia i historia); barokowa katedra z lat 1586—96 jednonawowa z szeregiem kaplic, zakrystia z akustycznym sklepieniem, przebudowanie fasady w 1819 r., rekonstrukcja w 1954 r.; klasztor i kościół Dominikanów z 1342 r., najciekawszy obiekt sakralny miasta, pierwotnie gotycki, wielokrotnie przebudowywany, obecnie w stylu renesansowym, z zabytkową dzwonnicą i ciekawym wystrojem wnętrza; kościół św. Mikołaja z końca XVI w. o cechach renesansowych, przebudowany w XVII w.; kościół św. Agnieszki i klasztor Augustianów z 1 poł. XVII w.; klasztor Bernardynek (obecnie Jezuitów) i kościół z XVII w.; klasztor Bernardynów i kościół z końca XV w. renesansowy, przebudowany; klasztor Brygidek (obecnie Ursulanek) oraz kościół gotycki z 1 poł. XV w.; dwa zespoły klasztorne Karmelitanek Bosych, kościoły barokowe z 1 poł. XVII w.; klasztor Karmelitów Trzewiczkowych późnobarokowy i kościół; dawny klasztor Misjonarzy z 1696 r. i kościół późnobarokowy z 1 poł. XVIII w.; późnorenesansowy kościół św. Wojciecha; teatr im. J. Osterwy neoklasyczny z 1822 r.; kamienica Sobieskich z 1 poł. XVII w. o pięknej późnorenesansowej dekoracji rzeźbiarskiej; z dawnych murów miejskich zachowały się dwie zabytkowe bramy: Krakowska i Grodzka.

NAŁĘCZÓW C2. Miasto w woj. lubelskim, 4,5 tys. mieszkańców. Powstało w końcu XVIII w. jako folwark i rezydencja Małachowskich. W 1956 r. otrzymało prawa osiedla miejskiego, a w 1963 r. prawa miejskie. Jest jedynym uzdrowiskiem na terenie województwa lubelskiego. Posiada źródła mineralne, złoża borowiny i łagodny klimat. Uzdrowisko czynne jest od 1879 r. W 1954 r. po przerwie spowodowanej wojną uruchomiono sanatorium specjalistyczne oraz kąpiele lecznicze. Leczone są tu schorzenia układu nerwowego, niektóre postacie nadczynności tarczycy, niedokrwistości wtórne, niektóre przewlekłe choroby serca, układu krążenia, nadciśnienie i inne. Na przełomie XIX/XX w. przebywali tu i tworzyli między innymi Bolesław Prus i Stefan Żeromski.
Zabytkowy pałac Małachowskich wybudowany w latach 1771—73 w stylu barokowo-klasycystycznym przez Ferdynanda Naxa, przebudowany około 1880 r., częściowo rekonstruowany (obecnie Muzeum Bolesława Prusa). Drewniany dom w stylu podhalańskim tzw. „Chata Żeromskiego" — obecnie muzeum. W pobliżu kamienne mauzoleum syna Żeromskiego — Adama. W 1968 r. otwarto Muzeum Ruchu Spółdzielczego (jedyne w Polsce); park krajobrazowy z XIX w. Przy wzgórzu Poniatówka grodzisko.

OPOLE LUBELSKIE D2. Miasto w woj. lubelskim 5,4 tys. mieszkańców. Prawo magdeburskie uzyskało w 1450 r. dzięki staraniom rodziny Górskich, których było wówczas własnością. W XV w. przeszło na własność Słupeskich, zwolenników reformacji i dlatego w XVI w. stało się ośrodkiem kalwinizmu. Kolejnymi właścicielami Opola Lubelskiego do 1866 r. byli Lubomirscy. Miasto nie miało dobrych warunków do rozwoju. Pewne ożywienie nastąpiło w 2 poł. XVIII w. na skutek założenia szkoły rzemieślniczej przez pijarów. W tym okresie powstały następujące zakłady: cukrownia, cegielnia, tartak i młyny. W 1957 r. Opole Lubelskie staje się miastem powiatowym, co powoduje rozwój gospodarczy i kulturalny miasta. Obecnie jest ośrodkiem przemysłu spożywczego, pełni rolę miasta usługowego. Dużą część mieszkańców zatrudnia sąsiednie miasto Poniatowa w zakładzie przemysłu elektrotechnicznego „Eda".
Zabytki: pałac z 2 poł. XVIII w., kościół parafialny z XVII w., dawny klasztor Pijarów, dawny ratusz z 2 poł. XVIII w., zajazd z 1 poł. XIX w.

PUŁAWY C1,2. Miasto w woj. lubelskim, 43,1 tys. mieszkańców. Puławy powstały w XVII w. na skrzyżowaniu drogi wodnej z południa na północ i lądowej ze wschodu na zachód. Okres największego rozwoju miasta przypada na wiek XVIII, kiedy to Adam Czartoryski i jego żona Izabela rozwinęli tu działalność naukowo-kulturalną. W 1869 r. założono Instytut Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa. Jednym z uczniów tego instytutu był Ludwik Waryński, działacz polskiego ruchu rewolucyjnego. Po pierwszej wojnie światowej ośrodkiem życia naukowego i kulturalnego stał się Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego. Miasto jest teraz również ważnym ośrodkiem naukowym. Obecnie istnieją tu: Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa oraz Instytut Weterynaryjny. Dzięki fabrykom nawozów azotowych Puławy stały się dużym ośrodkiem przemysłu chemicznego. W 1944 r. miasto uległo poważnym zniszczeniom, ponieważ znajdowało się na linii frontu.

Zabytki: kościół neoklasyczny z początku XIX w.; pałac Lubomirskich później Czartoryskich, barokowy, wybudowany w 2 poł. XVII w. kilkakrotnie przebudowywany, a w 1 poł. XVIII w. z dodatkiem oficyn i kordegard późnobarokowych, następnie około 1800 r. w stylu neoklasycznym. W 2 poł. XIX w. dobudowano drugie piętro i zmieniono wnętrze na styl rokoko. (Obecnie mieści się Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa); pałac „Marynki" w stylu neoklasycznym z 2 poł. XVIII w. również częściowo przebudowany; Świątynia Sybilii w stylu neoklasycznym z przełomu XVIII/XIX w. i Domek Gotycki (obecnie muzeum regionalne PTTK), w stylu neogotyckim z początku XIX w. Świątynia Sybilii i Domek Gotycki to budowle przeznaczone przez Izabelę Czartoryską na gromadzenie pamiątek narodowych.

REJOWIEC FABRYCZNY D5. Najmłodsze miasto województwa chełmskiego liczące 3,9 tys. mieszkańców. Powstało w okresie planu 6-letniego na terenach wsi Morawinek i Stajne. Prawa miejskie uzyskało w 1962 r. Rejowiec Fabryczny jest miastem przemysłowym dzięki istniejącym trzem cementowniom, z których pierwszą wybudowano w 1924 r., drugą w latach 50-tych, trzecią w latach 60-tych oraz ważnym węzłem kolejowym.
Z zabytków na uwagę zasługuje tylko stara cementownia, dawna własność Firlejów.

SZCZEBRZESZYN E4. Miasto w woj. zamojskim, 4,7 tys. mieszkańców. Założone w XIV w. Było wówczas własnością Gorajskich, później Tarnowskich, Górskich, a w XVI w. Zamojskich. Największy rozkwit i otrzymanie praw miejskich w XVI w. Później miasto nie miało większego znaczenia. W okresie okupacji Niemcy wysiedlili część ludności Szczebrzeszyna i wywieźli do obozów zagłady.
Obecnie miasto ma charakter rolniczo-usługowy. Jest ośrodkiem sportów zimowych na Zamojszczyźnie (skocznia narciarska).
Zabytki: kościół św. Mikołaja z początku XVII w. w stylu renesansu lubelskiego; kościół pofraniszkański św. Katarzyny z 1638 r. również w stylu renesansu lubelskiego; zabytkowy budynek liceum oraz cztery domy profesorskie neoklasyczne; późnorenesansowa synagoga z 1 poł. XVII w. wypalona w 1939 r., odbudowana, obecnie Dom Kultury. Na wysokim zboczu grodzisko założone w XI w. na miejscu starszego.

TOMASZÓW LUBELSKI F5. Miasto w woj. zamojskim, 15,3 tys. mieszkańców. Założone około 1590 r. przez kanclerza Jana Zamojskiego. Właściwa lokacja w 1621 r., a prawa miejskie z 1830 r. Obecnie rozwinięty jest tu przemysł rolno-spożywczy. W 1939 r. bohaterskie walki z hitlerowskim najeźdźcą.
Zabytkowy modrzewiowy kościół z 1727 r., jeden z najbardziej okazałych barokowych kościołów drewnianych w województwie zamojskim. Wystrój kościoła z XVIII w. Muzeum regionalne im. J. Petera.

WŁODAWA B5,6. Miasto w woj. chełmskim, 11,2 tys. mieszkańców. Wymieniane w kronikach włodzimiersko-halickich z XIII w. Prawa miejskie uzyskała Włodawa w XVI w. Miasto położone było na pograniczu Korony i Litwy na szlaku handlowym wiodącym z Chełma do Brześcia. Miasto było znane z jarmarków bydła, koni i przede wszystkim wołów. W XVII w. było własnością Leszczyńskich, którzy założyli tu zbór kalwiński i szkołę. W XVII w. miasto uległo zniszczeniu na skutek wojen kozackich. Ponowny rozwój przypada na przełom XVII i XVIII w. Od czasów Księstwa Warszawskiego było siedzibą powiatu. W okresie okupacji hitlerowskiej uległo poważnemu zniszczeniu. Obecnie rozwinięty jest tu przemysł przetwórczo-rolny. Powstała nowoczesna garbarnia.
Zabytki: barokowy kościół zbudowany w latach 1741—80 wg projektu Pawła Fontany, rzeźba i polichromia wykonane przez Marcelego Dobrzeniewskiego; barokowe budynki klasztorne wzniesione w latach 1690—1717 przez architektów królewskich Józefa Piolę i Józefa Bellottiego. Czworobok zajmujący środek Rynku—zespół dawnych kramów i jatek stanowiący unikalne rozwiązanie architektoniczne.

ZAMOŚĆ E5. Miasto wojewódzkie od 28.V.1975 r., 43,8 tys. mieszkańców. Założone na mocy przywilejo lokacyjnego wydanego przez Jana Zamojskiego w 1580 r. Architektem Zamościa był Włoch Bernardo Morando. W 1594 r. otwarto Akademię Zamojskich. Miasto miało doskonałe obwarowanie i skutecznie opierało się napadom Tatarów i Kozaków. W XIX w. Zamość należał do Królestwa Kongresowego. W 1866 r. przestał być twierdzą i zaczął szybciej się rozwijać. W okresie okupacji Niemcy postanowili stworzyć z Zamojszczyzny niemiecki okręg kolonizacyjny. W związku z tym Niemcy przeprowadzili akcję wysiedleńczą, która trwała od 1941 r. do 1943 r. i objęła 293 wsie.
W Zamościu i Zwierzyńcu utworzono obozy przejściowe. W okresie wysiedleń i pacyfikacji zginęło w Zamojskiej Rotundzie około 8 000 osób. Dzieci rozdzielano z rodzicami, wiele z nich zginęło w czasie transportu oraz w obozach na Majdanku, w Oświęcimiu itp. Część dzieci wywieziona do Niemiec uległa germanizacji, a tylko niewielką część uratowało społeczeństwo polskie. Obecnie w Rotundzie znajduje się mauzoleum i muzeum martyrologii ziemi zamojskiej. Zamość jest ośrodkiem przemysłowym, handlowym i kulturalnym województwa.

Hotele

Bychawa D3 - „Miejski", ul. 22 Lipca 38, tel. 130
Chełm CD5 - „Kamena", ul. 1 Armii Wojska Polskiego 50, tel. 568-00
Józefów D1 - ul. Nadwiślańska
Kock B3 - „Kameralny", ul. Bieruta 19, tel. 8
Kraśnik D2 - „Saturn", ul. Świerczewskiego 84, tel. 22-67
Lubartów B3 - „Miejski", ul. Lubelska 69, tel. 23-61
Lublin C3 - „Lublinianka", ul. Krakowskie Przedmieście 56, tel. 242-61
„Orbis-Unia", al. Racławicka 12, tel. 320-61
„Victoria", ul. Narutowicza 56/60, tel. 270-11
ZNP, ul. M. Nowotki 6, tel. 382-85
Opole Lubelskie D1,2 - „Jubileusz", ul. M. Nowotki 6, tel. 193
Puławy C1,2 - „Izabella", ul. Dzierżyńskiego 1, tel. 30-41
Włodawa B5,6 - „Miejski", ul. Walki Młodych 2, tel. 79
Zamość E5 - „Renesans", ul. Grecka 6, tel. 20-01

Domy wycieczkowe

Biłgoraj F4 - ul. Ogrodowa 36, tel. 22-10
Hrubieszów E7 - ul. płk. Samary 10, tel. 24-58
Kazimierz Dolny C1,2 - „Murka", „Spichlerz", ul. Krakowska 59, tel. 36, PTTK
WPT, ul. Czerniawy 37, tel. 96
Lublin C3 - ul. Krakowskie Przedmieście 29, tel. 239-41, PTTK
Puławy C1,2 - ul. Rybacka 7, tel. 30-48, PTTK
Susiec F5 - nad zalewem, tel. 12
Tomaszów Lub. F5 - ul. Sportowa 8, tel. 33-50
Włodawa B5,6 - ul. Walki Młodych 2, tel. 213-79
Zamość E5 - ul. Zamenhofa 11, tel. 26-39, PTTK
Zwierzyniec F4 - ul. Świerczewskiego 2, tel. 56

Zajazdy

Puławy C1,2 - ul. Czwartego Pułku Piechoty 6, recepcja, ul. Rybacka 7, tel. 30-48, DW PTTK

Stanice wodne

Dęblin B1 - tel. 127, PTTK
Puławy C1,2 - PKS „Żeglarz"

Schroniska młodzieżowe czynne cały rok

Chełm C5 - ul. Czarnieckiego 8, tel. 538-85
Dęblin B1 - ul. 15 Pułku Piechoty, tel. 91
Lublin C3 - ul. Długosza 4a, tel. 306-28

Campingi

Kazimierz Dolny C1,2 - ul. Krakowska 59, tel. 36, V-IX
Lublin C3 - ul. Sławinkowska 46, tel. 322-31, V-IX
Lublin-Dąbrowa C3 - tel. 408-31, V-IX
Okuninka B5 - tel. 216-82, VI-IX

Stacje obsługi samochodów

Biłgoraj F4 - Rynek 32, tel. 287
Bychawa D3 - ul. Reymonta 4, tel. 71
Chełm CD5 - ul. Strażacka 4, tel. 525-48, PZM
Kazimierz Dolny C1,2 - ul. Tyszkiewicza 13, tel. 25-59, PZM
Krasnystaw D5 - ul. Łąkowa 3, tel. 20-69
Kraśnik D2 - ul. Partyzantów 9, tel. 26-59
ul. Kolejowa 7
Lublin C3 - ul. Abramowicka 5
ul. 1 Armii WP 2, tel. 283-54
ul. Droga Męczenników Majdanka 56
ul. Kalinowszczyzna 46, tel. 216-72
ul. Kraszewskiego 55, tel. 407-78
ul. Kraszewskiego 66
ul. Kraśnicka 1, tel. 388-15
ul. Kunickiego 163, tel. 411-74
ul. Kunickiego 211
ul. Łazienkowska 25, tel. 434-19
ul. Nałęczowska 51a, tel. 500-31
ul. Orzeszkowej 7, tel. 402-78
ul. B. Prusa 8, tel. 343-51, PZM
ul. Przemysłowa 13, tel. 253-31
ul. Warszawska 8
ul. Wiejska 36
ul. Wojciechowska 40, tel. 532-27, Polmozbyt
ul. Zbożowa 41
ul. Żmigród 3, tel. 278-76
Nieledew E6 - tel. 20-77
Opole Lub. D1,2 - ul. Willowa 10, tel. 467
Puławy C1,2 - ul. Dzierżyńskiego 6, tel. 26-20, Polmozbyt
ul. Zwycięstwa 15, tel. 42-03, PZM
Tomaszów Lub. E5 - ul. 1 Maja 118, tel. 22-50, Polmozbyt
Włodawa B5,6 - ul. Lubelska
ul. Suchawska
Zamość E5 - ul. Lubelska 81, tel. 27-79, Polmozbyt
ul. Partyzantów 72, tel. 28-45, PZM

Pomoc drogowa PZM

Biłgoraj F4 - ul. Prusa 39, tel. 30-87, godz. 6-22
Chełm CD5 - ul. Strażacka 4, tel. 525-48, 981, godz. 7-22
Hrubieszów E7 - ul. Wygon 1, tel. 29-34, godz. 6-22
Kazimierz Dln. C1,2 - ul. Tyszkiewicza 13, tel. 981, godz. 6-22
Kraśnik D2 - ul. Świerczewskiego 41, tel. 37-94, godz. 6-22
Lublin C3 - ul. Prusa 8, tel. 981, godz. 6-22
ul. Przemysłowa 10, tel. 242-94, godz. 6-22
Puławy C1,2 - ul. Zwycięstwa 15, tel. 981, godz. 6-22
Zamość E5 - ul. Partyzantów 78, tel. 981, godz. 6-22

Pogotowie techniczne Polmozbyt

Lublin C3	tel. 629-81	godz. 6-22
Puławy C1,2	tel. 954	godz. 6-22
Zamość E5	tel. 27-79	godz. 6-22

Redaktor HANNA LIBURA

Puławy C1,2 - ul. Dzierżyńskiego 6, tel. 26-20, Polmozbyt
ul. Zwycięstwa 15, tel. 42-03, PZM